

Název práce: Pohled dítěte z dětského domova na svůj životní příběh

Autorka práce: Martina Dubcová

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Autorka se ve své bakalářské práci zaměřila na téma problematiky ústavní výchovy. Má dlouhodobou zkušenost s dětmi z dětských domovů, a proto se rozhodla zkoumat, jak děti vnímají to, co je v jejich životě potkalo.

Teoretická část práce obsahuje tři kapitoly, první je věnována rodině, druhá problémům v rodinách, třetí ústavní výchově. Autorka vychází z české odborné literatury (mohly by pomoci také zahraniční zdroje?), dva tituly jsou z dřívější doby (ze 70. a 80.let) a autorka na ně často odkazuje – znamená to, že se nenašly podobné odkazy, které by se věnovaly podobné tematice? Autorka pracovává skutečně základní témata.

Empirická část práce byla realizována v jednom z dětských domovů Středočeského kraje. Autorka si nečiní nároky na reprezentativnost svých nálezů, protože pracovala pouze s pěti dětmi (pro bakalářskou práci je postačující). Hlavní metodou sběru dat byl rozhovor, který doplnila kresbou rodiny. První kresbnou metodu – kresbu rodiny volila, aby se s dětmi naladila na téma, o kterém si bude s nimi povídat. Rozhovory jsou poměrně obsažné, záznam v některých případech přesahuje 20 stran. Je zřejmé, že děti měly k autorce bakalářské práce důvěru, neboť sdělovaly i velmi pohnuté okamžiky ze svého života. Na druhé straně si ale v některých případech ponechaly možnost nevypovídat („toto neřeknu“), což také přesvědčuje o důvěře v ní. Skutečně velmi netradiční je dávat kresbnou metodu na konci rozhovoru – v tomto případě začarovanou rodinu. Jak autorka práce vysvětlí tento postup? Kresbné práce nebyly součástí analýzy dat, pokud by autorka dále v tématu pokračovala, např. více kazuistickým způsobem, mohla by je pak ještě více využít.

Samotný přístup k otázkám (tj. jak vnímají svůj život samotné děti) považuji za zajímavý, podobně jako to, že nebyly nalezeny relevantní literární odkazy – autoři se v odborné literatuře spíše zaměřují na „objektivní“ skutečnosti péče o děti v ústavní výchově (např. podmínky či formy ústavní výchovy, kvalita ústavní péče, rozdíly jednotlivých zařízení) než na prožitek dítěte. Autorka si stanovila čtyři základní okruhy, které byly pak v rozhovorech sledovány: jak dítě vzpomíná na svůj život před zařazením do ústavní péče (pozitivní vzpomínky vs. vzpomínky negativní), jak vnímá dítě odebrání z rodiny, jak se vztahuje k ústavní péči a jaké má představy o budoucnosti.

Primární analýza dat je činěna v souladu se stanovenými otázkami (okruhy). Autorka postupně seznamuje čtenáře v prvním okruhu otázek s pozitivními a negativními vzpomínkami (ty byly vybavovány snadněji a s větším rozsahem, což svědčí o nelehké situaci v rodinách, ve kterých vyrůstaly), s výchovnými přístupy rodičů (časné tresty, zákazy, absence hraní si s dětmi, důraz na materiální zajištění), s rodinnou situací (problémy se zaměstnáním, bydlením, placením účtů), s trávením volného času (velká volnost vs. zákazy v krizových situacích), se vztahy k rodičům (spíše

k jednomu rodiči), sourozencům (velký příklon), prarodičům (spíš absence vztahů). V druhém okruhu otázek se objevují kategorie, týkající se návštěv sociálních pracovníků, důvodů a průběhu odebrání dítě z rodiny. Třetí okruh otázek sledoval průběh a adaptaci v ústavní péči – jak v rámci diagnostického ústavu, tak v po zařazení do dětského domova (adaptace, vrstevnické vztahy, vztah k vychovatelům, vztahy mezi vrstevníky ve škole, vztah k učitelům). Budoucnost – čtvrtý okruh – je vnímána spíš povrchně, za zajímavé považují to, že se točí kolem témat, se kterými mají spíš negativní zkušenost (bydlení, zaplacení účtů).

V sekundární analýze autorka dává výsledky do vztahu k věku dětí (mladší děti vnímají skutečnost méně realisticky, starší jsou více kritičtí) a k tomu, jak na svůj životní příběh pohlížejí (pozitivní vs. rozporuplné vnímání). Závěrečná diskuse srovnává nálezy s literaturou.

Doporučuji práci k obhajobě, autorka má zaujetí pro téma, jistě v něm bude pokračovat v jiné formě studia, případně v navazující formě studia. Zatímco přímou výzkumnou práci (rozhovory) realizovala s poměrně velkou jistotou, zpracování dat provázela určitá nejistota, zejména při druhotném zpracování dat, zde se mohla dopracovat i k jiným pohledům. Je také škoda, že se nevyvarovala formálních chyb (překlepy, chyby), prospěla by pečlivější korektura, i proto, že odevzdávala práci v předstihu a že nebyla tlačena časem.

Přepsané rozhovory (přes 80 stran) slouží vzhledem k citlivosti údajů jen pro obhajobu práce.

Doporučené hodnocení: velmi dobře – dobře podle kvality obhajoby.

V Praze dne 11.1.2009 PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.